

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Duygusal Zekâları Ve Etkili Vatandaşlık Yeterlikleri Arasındaki İlişki

Association between Emotional Intelligence and Effective Citizenship Proficiency of Preservice Primary Teachers

Aşkın BAYDAR¹

¹Dr. Öğr. Üyesi, Artvin Çoruh Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Artvin, Türkiye

askinbaydar@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5795-8282

Geliş Tarihi: 26.01.2023

Kabul Tarihi: 02.03.2023

ÖZ

Duygusal zekânın eğitim ortamlarındaki etkisi, sayısı gittikçe artan çalışmalarla incelenmektedir. Birçok sosyal beceriye etkisi kanıtlanan duygusal zekânın akademik performansı, takım performansını, çatışma çözümü için gerekli yetenekleri, sosyal ilişkileri ve sosyal bağlantıları, vatandaşlıkla ilgili becerileri, etkin katılımı, örgütsel vatandaşlık davranışlarını, görev performansını, sivil katılımı ve sivil katılıma bağlılığı geliştirdiği bulguları da bu alandaki çalışmalarda yer almaktadır. Bu çalışmada bir eğitim fakültesinde öğrenim gören sınıf eğitimi öğretmen adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ile etkili vatandaşlık yeterlikleri arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Çalışmaya 42 kadın, 21 erkek, toplam 63 öğretmen adayı katılmıştır. İlişkisel tarama modeli ile yürütülen çalışmada veri toplama araçları olarak duygusal zekâ ve etkili vatandaşlık yeterlikleri ölçekleri kullanılmıştır. Duygusal Zekâ ölçeği, Hyuneung Lee ve Yungjung Kwak tarafından geliştirilmiştir. Türkçeye Şehri Nur Kayıhan ve Serhat Arslan tarafından uyarlanmıştır. Toplam 20 maddeden oluşan, Likert tipi bir ölçektir. Alt boyutları duygusal farkındalık, duygusal kolaylaştırma ve duygusal düzenlemedir. Etkili Vatandaşlık Yeterlikleri Ölçeği Halil İbrahim Sağlam tarafından geliştirilmiştir. 23 maddeden oluşan, beşli Likert tipi bir ölçektir. Veriler Pearson çarpım momentler korelasyonu, basit doğrusal regresyon ve çoklu doğrusal regresyonla analiz edilmiştir. Çalışmanın sonunda duygusal zekâ puanlarıyla etkili vatandaşlık yeterlikleri puanları arasında pozitif yönde

anlamli bir ilişki bulunmuştur ve katılımcıların duygusal zekâ puanlarının etkili vatandaşlık yeterlikleri puanlarını anlamli biçimde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Duygusal zekâ, etkili vatandaşlık, sınıf eğitimi, öğretmen eğitimi*

ABSTRACT

Effects of emotional intelligence in educational environments are investigated with a growing amount of research. Emotional intelligence has positive impacts on many social skills regarding citizenship. The aim of this study is to investigate the association between emotional intelligence and effective citizenship proficiency for preservice primary teachers who are 4th graders in a faculty of education. A total of 63 preservice teachers, 42 females and 21 males, participated to the research. The relational screening model was used for the research. Emotional intelligence and effective citizenship proficiency scales were used as data collection tools. The Emotional Intelligence Scale is a 20-item, Likert-type scale developed by Hyuneung Lee and Yungjung Kwak. It includes the subdimensions of emotional recognition, emotional facilitation and emotional regulation. The Effective Citizenship Proficiency Scale is also a Likert-type scale with 23 items developed by Halil İbrahim Sağlam and consists of two sub dimensions of citizenship values and citizenship information skills. Data were analyzed by Pearson product-moment correlation, simple linear regression and multiple linear regression. The results of the research show that there is a significant positive correlation between emotional intelligence and effective citizenship scores and preservice teachers' emotional intelligence scores significantly predict the effective citizenship proficiency variable.

Keywords: *Emotional intelligence, effective citizenship, primary education, teacher education*

GİRİŞ

Duygusal zekânın, bireyin sosyal gelişimindeki önemi gün geçtikçe artan çalışmalarla daha iyi anlaşılmaktadır. Sosyal gelişimdeki duygusal zekâ etkisi özellikle bireyin sosyal becerilerinde görülen olumlu gelişmelerde gözlenmektedir. Etkili vatandaşlık da duygusal zekâ gelişiminin yansıdığı sosyal becerilerden biridir. Salovey, Brackett ve Mayer'e (2004) göre duyguları anlama, değerlendirme ve sergileme becerisi olarak tanımlanan duygusal zekâ, Voronov ve Weber'e (2015) göre de duyguları tanımlama ve işlevsel duruma getirme yeteneğidir. Mayer ve Salovey (1997) duygusal zekâ becerilerini kendinin ve başkalarının duygularını tam olarak algılama, düşünmeyi kolaylaştırmak için duyguları kullanma, duyguları

anlama ve duyguları yönetme olarak sıralarlar. Duyguları algılama, kendinin ve başkalarının duygularını tam olarak tanımlayabilme demektir. Düşünmeyi kolaylaştırmak için duyguları kullanma, düşünce sistemindeki öncelik sırasını duyguların belirlemesi nedeniyle duyguların bilişsel işlemler için kılavuz olarak kullanılabilmesidir (Mayer, Salovey, & Caruso, 2000). Duyguları anlama, karmaşık duygular arasındaki farkları ve hangi duygunun hangi davranışa yol açacağını kavrayabilmedir (Mayer, Caruso, & Salovey, 1999). Duyguları yönetme de duyguları olası sonuçlarına göre yönlendirebilmedir. Kişi kendi duygularını ve başkalarının duygularını yönlendirebilir (Mayer, Salovey, & Caruso, 2000). Genel olarak duygusal zekâsı yüksek kişiler birçok sosyal avantaja sahiptirler. Kendi duygularını anlamayı, bu duyguların yoğunluğunu düzenlemeyi bilirler; kendi hatalarını kabul ederler; güçlü ve zayıf yönlerini bilip zayıflıklarını telafi edebilirler; kendi duygularının başkaları üstündeki etkisini hissederler; başkalarını dinler ve empati kurabilirler; bir gruptaki duygusal durumu görüp güç dengelerini anlayabilirler (Goleman, 1997). Duygusal zekâ aynı zamanda başkalarının sorunlarına karşı bizi duyarlı ve anlayışlı kıldığı için, çatışma çözümü için gerekli yetenekleri de geliştirir (Faulks 2006). Duygusal zekâsı yüksek kişilerin daha kaliteli, daha fazla sosyal ilişkiye ya da bağlantıya sahip olması beklenir (Himes, 2019). Pool'a (1997) göre iyi vatandaşlık da duygusal zekânın kanıtıdır. Toplumdaki etkin katılım belirli bir düzeyde duygusal zekâ gerektirir (Faulks 2006). Chianese (2018), Avrupa genelindeki okullarda ve yerel topluluklarda yetki, katılım ve etkin vatandaşlık davranışları için oluşturulan bir projede öğrencilerin bir takım sosyal becerilerinin yanında duygusal zekâlarının da geliştirilmesinin amaçlandığını belirtmiştir. İngiltere'de uygulanan benzer bir projede de duygusal zekâyı esas alarak verilen eğitimin vatandaşlık eğitimi için önemi vurgulanmıştır (Gagen, 2015). Faulks'a (2006) göre de duygusal zekâ vatandaşlık için temel becerilerden biridir. Araştırmalar, duygusal zekâyla örgütsel vatandaşlık davranışı arasında olumlu ilişki olduğunu göstermektedir (Yaghoubi, Mashinchi, & Hadi, 2011; Turnipseed & Vandewaa 2012; Day & Carroll 2004). Cote ve Miners (2006), duygusal zekânın örgütsel vatandaşlık davranışıyla paralel olarak yüksek düzeydeki görev performansıyla da doğrudan ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Adeyi ve Onipede'nin (2018) araştırmasında duygusal zekânın ortaokul öğrencilerinin sivil katılıma bağlılıklarını yordadığı belirlenmiştir.

Alanyazında vatandaşlık davranışlarını ve vatandaşlık eğitimini birçok boyutuyla etkileyen duygusal zekânın etkili vatandaşlık üzerindeki etkisini incelen yeterli araştırma yoktur. Özellikle de düşünceleri ve yaklaşımları eğitim programlarının sınıfta uygulanmasını (Doong, 2002) önemli bir biçimde etkileyen öğretmenlerin ve gelecek nesilleri eğitecek öğretmen adaylarının durumlarının incelendiği araştırmalar yetersizdir. Bu çalışmanın amacı,

sınıf öğretmen adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ve etkili vatandaşlık yeterlikleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesidir.

YÖNTEM

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin duygusal zekâları ve etkili vatandaşlık yeterlikleri arasındaki ilişkileri belirlemeye yönelik olduğu için ilişkisel tarama tipi bir model kullanılmıştır. “İlişkisel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir.” (Karasar, 2000: 81).

Çalışma Grubu

Çalışmada araştırmacının kolayca ulaşabileceği örneklemden verileri toplayabilmesine olanak sağlayan (Büyüköztürk vd., 2006) uygun örneklem yoluyla belirlenmiş 63 kişilik bir çalışma grubu kullanılmıştır. Katılımcılar bir devlet üniversitesindeki eğitim fakültesinin sınıf eğitimi anabilim dalında öğrenim gören üçüncü sınıf öğrencileridir.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada değişkenleri ölçmek amacıyla, iki ayrı ölçek kullanılmıştır. Bunlar duygusal zekâ ve etkili vatandaşlık yeterlikleri ölçekleridir.

Duygusal Zekâ Ölçeği, Lee ve Kwak (2012) tarafından geliştirilmiştir. 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçek Likert tipi değerlendirme sistemine sahiptir. Yapılan faktör analizi sonrası, ölçeğin üç faktörden oluştuğu anlaşılmıştır. Bunlar; 1-6. sorular F1, 7-12.sorular F2; 13-20. sorular F3’tür. Bu faktörler; duygusal farkındalık, duygusal kolaylaştırma ve duygusal düzenlemedir. Kayıhan ve Arslan (2016) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Testin orijinalindeki üç alt ölçek, Türkiye için yapılan faktör analizi ile doğrulanmıştır ($\chi^2=399,55$; $df=167$; $RMSEA=0,075$; $NNFI=0,90$; $CFI=0,91$; $IFI=0,91$; $SRMR=0,080$; $GFI=0,86$). Türkiye için cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,83 olarak bulunmuştur.

Etkili Vatandaşlık Yeterlikleri Ölçeği; Sağlam (2011) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 23 maddeden oluşan 5’li Likert tipi bir ölçektir. Yapı geçerliği için “açımlayıcı faktör analizi” uygulanmıştır. Faktör analizinden önce KMO ve Bartlett Sphericity testi değerlerine bakılmıştır. KMO değerine (0,86) ve Bartlett Sphericity testi ($\chi^2=2586,959$; $p=0,000$) sonuçlarına anlamlı farklılık görülmesi faktör analizini gerektirmiştir. Faktör analizi sonucunda ölçeğin 23 maddeden oluşan iki boyutlu bir yapıya sahip olduğu bulunmuştur. İlk boyut 12 maddeden oluşmakta ve faktör yük değerleri 0,42 ile 0,72 arasındadır. Bu boyutun adı

vatandaşlık değerleridir. Toplam varyansın 19,1'ini açıklamaktadır ve iç tutarlılık katsayısı 0,83'tür. Ölçeğin ikinci boyutu vatandaşlık bilgi becerileri adını taşımaktadır. 11 maddeden oluşmakta ve faktör yük değerleri 0,41 ile 0,76 arasındadır. Toplam varyansın 19,9'unu açıklamaktadır ve iç tutarlılık katsayısı 0,84'tür. 23 maddeden oluşan Ölçeğin bütünü düşünüldüğünde toplam varyansın %39,0'ını açıkladığı ve iç tutarlılık katsayısının 0,89 olduğu bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Çalışmanın ilk aşamasında ölçeklerin tanımlayıcı istatistik değerleri bulunmuştur (aritmetik ortalama, standart sapma). Araştırmanın temel sorusunu yanıtlamak ve sürekli değişkenler arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla Pearson çarpım momentler korelasyon analizine başvurulmuştur. Yordama amacını sınamak amacıyla basit ve çoklu doğrusal regresyon analizleri “enter” yöntemi kullanılarak yapılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde istatistiksel işlem sonuçları yer almıştır.

Tablo 1. Duygusal Zekâ ve Etkili Vatandaşlık Yeterlikleri Ölçeklerinin Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

Ölçek	N	Min.	Max.	Art.Ort	Std. Sapma
Duygusal farkındalık	63	2,67	5,00	3,9656	,51428
Duygusal kolaylaştırma	63	2,00	5,00	3,5688	,66373
Duygusal düzenleme	63	1,00	5,00	3,5337	,82097
Duygusal zekâ toplam	63	2,39	5,00	3,6894	,52029
Vatandaşlık değerleri	63	3,00	5,00	4,4788	,41477
Vatandaşlık bilgi becerileri	63	2,73	5,00	4,1659	,57555
Vatandaşlık yeterlikleri toplam	63	3,23	5,00	4,3224	,44455

Tablo 1.'de görüldüğü üzere, Duygusal Zekâ Ölçeği alt boyutlarından en yüksek aritmetik ortalama 3,97'yle duygusal farkındalık alt boyutundan elde edilmiştir. İkinci sırada duygusal kolaylaştırma (3,56) ve son sırada 3,53'lük ortalama ile duygusal düzenleme yer almıştır. Bu sonuçlar “oldukça katılıyorum” değerlendirmesi içindedir. Duygusal Zekâ Toplam puanlarının ortalaması ise 3,69 olmuştur ve o da “oldukça katılıyorum” değerlendirmesi içindedir. Etkili Vatandaşlık Yeterlikleri ölçeğinin toplam puanlarının aritmetik ortalaması 4,32 ile “tümüyle katılıyorum” sınırları içindedir. Öğrenciler etkili vatandaşlık yeterliklerini yüksek düzeyde algılamışlardır. Vatandaşlık değerleri de yüksek düzeyde algılanmıştır. Ancak vatandaşlık bilgi becerileri alt boyut 4,17'lik aritmetik ortalama ile “oldukça katılıyorum” değerlendirmesi içine

girmiştir. Çalışma kapsamında kullanılan “Duygusal Zekâ Ölçeği” ile “Etkili Vatandaşlık Yeterlikleri Ölçeği”nin toplam puanları ve alt boyut toplamaları puanları arasında ilişki Pearson çarpım momentler korelasyon katsayıları yardımı ile bulunmuştur. Sonuçlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Duygusal Zekâ ile Etkili Vatandaşlık Yeterlikleri Arasındaki İlişkiler

Ölçek	Vatandaşlık değerleri	Vatandaşlık bilgi becerileri	Vatandaşlık toplam
Duygusal farkındalık	,457(***)	,498(***)	,535(***)
Duygusal kolaylaştırma	,172	,289(*)	,267(*)
Duygusal düzenleme	,254(*)	,564(***)	,483(***)
Duygusal zekâ toplam	,357(**)	,583(***)	,544(***)

*P<.05 **p<.01 ***p<.001

Duygusal Zekâ Ölçeği ile Etkili Vatandaşlık Yeterlikleri toplam puanlar arasında pozitif yönde ve ,001 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (,544). Duygusal zekânın alt boyutlarından duygusal farkındalık ile vatandaşlık yeterlikleri toplam arasında ,535’lik ($p<,001$), duygusal kolaylaştırmayla vatandaşlık toplam arasında ,267 ($p<,05$) ve duygusal düzenleme ile vatandaşlık toplam arasında ,483 ($p<,011$)’lik pozitif yönde anlamlı ilişkiler vardır. Duygusal farkındalık ile vatandaşlık değerleri arasında ,475 ($p<,001$), vatandaşlık bilgisi arasında ,498 ($p<,001$)’lik ilişkiler söz konusudur. Duygusal kolaylaştırma ile vatandaşlık bilgisi arasında ,289 ($p<,05$)’lik ilişki vardır. Fakat duygusal kolaylaştırma ile vatandaşlık değeri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Duygusal düzenleme ile vatandaşlık değerleri arasında ,254 ($p<,05$) ve vatandaşlık bilgisi arasında ise ,564 ($p<,001$) oranında ilişkiler bulunmuştur.

Araştırmanın temel amacını sınamak için ölçeklerin toplam puanlarıyla basit doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Sonrasında Duygusal Zekâ Ölçeği alt boyut toplamaları birlikte ele alınarak Etkili Vatandaşlık Yeterlikleri Ölçeği toplam ve alt boyutları için çoklu doğrusal regresyon yöntemi uygulanmıştır.

Tablo 3. Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları (Öğretmen Adayları Duygusal Zekâ Ölçeği Toplam/ Etkili Vatandaşlık Yeterlikleri Toplam)

Değişken	B	Std Hata	β	t	p
Sabit	2,607	,342		7,625	,000***
Duygusal zekâ	,465	,092	,544	5,065	,000***

R: ,544 R²: ,296 F=25,659 p=,000***

Öğrenci duygusal zekâ toplam puan değişkeni, öğrencilerin etkili vatandaşlık yeterlikleri puanları ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki vermektedir. $R=,544$, $R^2=,296$, öğrenci duygusal zekâ puan değişkeni onların etkili vatandaşlık yeterlikleri puanları varyansının % 29,6'ini açıklamaktadır. Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t- testi sonuçları incelendiğinde ise, ($t= 5,065$; $p=,001$). Duygusal zekâ toplam puanlarının, öğrenci etkili vatandaşlık yeterlikleri değişkeni üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları (Öğretmen Adayları Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyutları Toplam/ Etkili Vatandaşlık Yeterlikleri Toplam)

Değişken	B	Std Hata	β	t	p
(Sabit)	2,242	,387		5,793	,000***
Duygusal farkındalık	,373	,091	,431	4,090	,000***
Duygusal Kolaylaştırma	-,041	,085	-,062	-,490	,626
Duygusal Düzenleme	,212	,070	,392	3,030	,004**

R:,.635 R²: .404 F=13,306 p=,000***

Öğrenci duygusal zekâ alt boyut toplam puan değişkenleri, öğrencilerin etkili vatandaşlık yeterlikleri puanları ile anlamlı bir ilişki vermektedir. $R=,635$; $R^2=,404$, öğrenci duygusal zekâ alt boyut puan değişkenleri onların etkili vatandaşlık yeterlikleri puanları varyansının % 40,4'ünü açıklamaktadır. Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, duygusal farkındalık ($t= 4,090$; $p=,001$) ve duygusal düzenleme ($t=3,030$; $p=,004$) puanlarının istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmüştür. Duygusal zekâ duygusal farkındalık ve duygusal düzenleme toplam puanlarının, öğrenci etkili vatandaşlık yeterlikleri değişkeni üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları “Öğretmen Adayları Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyutları Toplam/ Etkili Vatandaşlık Değerleri Toplam

Değişken	B	Std Hata	β	t	p
(Sabit)	2,904	,412		7,048	,000
Duygusal farkındalık	,337	,097	,418	3,472	,001
Duygusal kolaylaştırma	,005	,090	,007	,051	,959
Duygusal düzenleme	,063	,075	,124	,844	,402

R:,.473 R²: .224 F=5,663 p=,002**

Öğrenci duygusal zekâ alt boyut toplam puan değişkenleri, öğrencilerin etkili vatandaşlık değerleri puanları ile anlamlı bir ilişki vermektedir. $R=,473$; $R^2=,224$, öğrenci duygusal zekâ alt boyut puan değişkenleri onların etkili vatandaşlık değerleri puanları varyansının % 22,4'ünü açıklamaktadır. Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece duygusal farkındalık ($t=3,472$; $p=,001$) puanlarının istatistiksel açıdan anlamlı olduğu

görülmüştür. Duygusal zekâ duygusal farkındalık toplam puanlarının, vatandaşlık değerleri değişkeni üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları (Öğretmen Adayları Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyutları Toplam / Etkili Vatandaşlık Bilgileri Toplam)

Değişken	B	Std Hata	β	t	p
(Sabit)	1,580	,484		3,264	,002
Duygusal farkındalık	,409	,114	,365	3,584	,001***
Duygusal kolaylaştırma	-,088	,106	-,101	-,827	,412
Duygusal düzenleme	,361	,088	,515	4,126	,000***

R:,.667 R²:.443 F=15,648 p=.000***

Öğrenci duygusal zekâ alt boyut toplam puan değişkenleri, öğrencilerin etkili vatandaşlık yeterlikleri puanları ile anlamlı bir ilişki vermektedir. R=,667; R²=,443, öğrenci duygusal zekâ alt boyut puan değişkenleri onların etkili vatandaşlık yeterlikleri puanları varyansının %44,3'ünü açıklamaktadır. Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, duygusal farkındalık (t=3,584; p=,001) ve duygusal düzenleme (t=4,126; p=,000) puanlarının istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmüştür. Duygusal zekâ duygusal farkındalık ve duygusal düzenleme toplam puanlarının, vatandaşlık değerleri değişkeni üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Öğretmen adaylarının duygusal zekâları ve etkili vatandaşlık yeterlikleri düzeyleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesini amaçlayan bu çalışmanın ilk sonucu her üç boyutta da öğretmen adaylarının duygusal zekâlarının üst düzeyde çıkmasıdır. Bu durumun gelecekteki sınıflarının duygusal durumu için umut verici olduğu söylenebilir. Etkin öğretmenler, hem kendi duygularını hem de bu duyguları ne zaman ve nasıl ifade etmesi gerektiğini anlayan, öğrencinin öğrenmesi ve yetişmesi için gerekli ortamları yaratan öğretmenlerdir (Galler, 2015). Bu öğretmenler kendi duygusal ifadelerinin öğrenciler üstündeki etkisinin farkındadırlar (Morris, 2010). Çalışmanın bu bulguları Corcoran, ve Tormey'in (2012) bir İrlanda üniversitesinde, bu çalışmadaki katılımcılarla aynı sınıf düzeyindeki öğretmen adaylarının duygusal zekâlarını ölçtükleri ve sonucu ortalamasının altında buldukları çalışmanın bulgularıyla çelişmektedir. Bu farklılık söz konusu çalışmanın yapıldığı ülkeyle Türkiye arasındaki kültürel farklılıkların duygusal zekâyâ etkisiyle açıklanabilir; zira duygular içinde buldukları kültüre göre yararlı ve işlevsel olmalarına bağlı olarak yaygın düşünceler olarak dağılırlar ve yeniden üretilirler (Ekermans, 2009). İkinci olarak, öğretmen adaylarının etkili vatandaşlık yeterlikleri de duygusal zekâları gibi üst düzeyde çıkmıştır. Bu sonucuyla çalışma Değirmenci ve

Eskici'nin (2019) öğretmen adaylarıyla yürüttükleri ve katılımcıların etkili vatandaşlık algılarının üst düzeyde çıktığı çalışmayla örtüşmektedir. Yine, öğretmen adaylarıyla yürütülen ve katılımcıların etkili vatandaşlık yeterliklerinin üst düzeyde çıktığı Çenkılıç (2019), ve Sağlam'ın (2011) çalışmalarıyla da paralellik göstermektedir. Bu üç çalışmanın sonuçları öğretmen adaylarının vatandaş olarak sorumluluklarının farkında, haklarını bilen, toplumsal konulara karşı duyarlı olduklarını göstermektedir. Ayrıca genel olarak Türkiye'deki eğitim fakültelerinin geleceğin öğretmenlerini etkili vatandaşlık yeterlikleri açısından gerektiği gibi hazırladığı anlamına da gelebilir. Çalışmanın en önemli bulgusu Duygusal Zekâ ölçeği toplam puanlarıyla etkili vatandaşlık yeterlikleri ölçeği toplam puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin bulunmasıdır. Öğretmen adaylarının duygusal zekâ puanlarının etkili vatandaşlık yeterlikleri değişkeni üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Ayrıca, duygusal zekânın alt boyutlarından duygusal farkındalık ile etkili vatandaşlık değerleri toplam puanları arasında, duygusal kolaylaştırma arasında ve duygusal düzenleme arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Giriş bölümünde belirtildiği üzere, alanyazında duygusal zekâ ile etkili vatandaşlık arasındaki ilişkiyi araştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. Fakat duygusal zekâ ile vatandaşlığın değişik boyutlarının karşılaştırıldığı araştırmalara rastlanmaktadır. Bunlardan biri de Adeyi ve Onipede'nin (2018) demokrasinin varlığını sürdürebilmesi ve gelişmesi için bilgili, etkili ve sorumlu vatandaşlara ihtiyacının olduğunu vurguladıkları ve duygusal zekânın ortaokul öğrencilerinin sivil katılıma bağlılıklarına etkisini araştırdıkları araştırmadır ve araştırmanın bulguları duygusal zekânın sivil katılıma bağlılığı yordadığı yönündedir. Bu yönüyle bulgular bu çalışmada konu edilen duygusal zekânın etkili vatandaşlık yeterliklerinin vatandaşlık değerleri faktörüyle arasındaki ilişkiyle benzerlik göstermektedir. Zira etkili vatandaşlık yeterlikleri ölçeğinin ilgili faktöründe sivil katılıma bağlılıkla da ilgili “demokratik değerlere saygılıyım, çevremde olup bitenlere karşı ilgiliyim, başkalarının haklarına saygılıyım, sorumluluklarımı bilir yerine getiririm, bir konuda nasıl karar verilmesi gerektiğini bilirim, haklarımı bilir kullanırım” gibi maddeler mevcuttur. Ayrıca bu çalışma Yaghoubi, Mashinchi, Hadi (2011); Turnipseed, Vandewaa (2012); Day, Carroll (2004); Cote ve Miners (2006) ve Meniado'nun (2020) duygusal zekâ ile örgütsel vatandaşlık davranışı arasında olumlu ilişkiler buldukları araştırmalarla benzer sonuçlara ulaşmıştır.

Bu çalışma öğretmen adaylarının duygusal zekâlarının ve buna paralel olarak etkili vatandaşlık yeterlik düzeylerinin geleceğin etkili vatandaşlarını yetiştirecek düzeyde olduklarını göstermektedir. Blockmans ve Russack'a (2020) göre pozitif ve bağımsız sivil katılım için hedef kitlenin ve halkın duygusal zekâlarını teşvik ederek geliştirmek gereklidir.

Duygusal zekâyı geliştirici etkinliklere her öğretim düzeyinde yer verilmelidir. Özellikle de öğretmen yetiştiren kurumların müfredatlarında duygusal zekâ gelişimine yönelik derslere yer almalıdır. Gelecekteki araştırmalarda farklı bölümlerde okuyan öğretmen adaylarının, farklı düzeylerde öğrenim gören öğrencilerin ve öğretmenlerin duygusal zekâ düzeyleri ve etkili vatandaşlık yeterlikleri arasındaki ilişkiler incelenebilir. Öğretmen adaylarının, öğretmenlerin ve halkın etkili sivil katılımları için duygusal zekâ düzeylerine hitap eden etkinlikleri ve yöntemleri konu alınabilir.

KAYNAKÇA

- Adeyi, M. O., & Onipede, A. A. (2018). Emotional intelligence and acculturation as predictors of secondary school students' commitment to civic participation in Ado local government area of Ekiti state. *Social Science Education Journal (SOSCED-J)*, 2(2), 70-76.
- Blockmans, S. & Russack, S. (Eds.) (2020). *Deliberative Democracy in the EU: Countering Populism with Participation and Debate*. Brussels: CEPS, Rowman & Littlefield International. Retrieved April 06, 2020 from https://www.ceps.eu/download/publication/?id=26605&pdf=Deliberative-Democracy_2CU_Vol3.pdf
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Chianese, G. (2018). Promoting students active citizenship: The project SPACE. *Asian Journal of Contemporary Education*, 2(1), 1-7.
- Corcoran, R. P. & Tormey, R. (2012). How emotionally intelligent are pre-service teachers?. *Teaching and Teacher Education*, 28(5), 750-759.
- Cote, S. & Miners, C. T. (2006). Emotional intelligence, cognitive intelligence, and job performance. *Administrative science quarterly*, 51(1), 1-28.
- Çenkılıç, T. (2019). *Öğretmen adaylarının etkili vatandaşlık yeterliklerinin incelenmesi*. (Unpublished Master's Thesis), İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Day, A. L. & Carroll, S. A. (2004). Using an ability-based measure of emotional intelligence to predict individual performance, group performance, and group citizenship behaviours. *Personality and Individual differences*, 36(6), 1443-1458.

- Değirmenci, Y. & Eskici, B. (2019). Öğretmen adaylarının etkin vatandaşlık algılarının incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 232-256.
- Doong, S. S. (2003). *Reconstructing political education in Taiwan: A study on perspectives of teacher educators and senior high school teachers of civic/citizenship education*. (Unpublished Doctoral Dissertation). University of Minnesota.
- Ekermans, G. (2009). Emotional intelligence across cultures: Theoretical and methodological considerations. In *Assessing emotional intelligence* (pp. 259-290). Springer, Boston, MA.
- Faulks, K. (2006). Rethinking citizenship education in England: some lessons from contemporary social and political theory. *Education, citizenship and social justice*, 1(2), 123-140.
- Gagen, E. A. (2015). Governing emotions: citizenship, neuroscience and the education of youth. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 40(1), 140-152.
- Galler, D. (2015). *An exploration of how outstanding teachers use emotional intelligence to create positive classroom climates* (Doctoral Dissertation), Rutgers University.
- Goleman, D. (1997). *Working with Emotional Intelligence* (New York: Bantam, 1997).
- Himes, B. (2019). *An Investigation of the Relationships among Emotional Intelligence, Compassion, and Organizational Citizenship Behaviors* (Unpublished Doctoral Dissertation). San Diego State University.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara. Nobel.
- Kayihan, Ş. N. & Arslan, S. (2016). Duygusal Zekâ Ölçeği: Bir Ölçek Uyarlama Çalışması. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, (7), 137-145.
- Lee, H. & Kwak, Y. (2012). Development and initial validation of a trait emotional intelligence scale for Korean adults. *Asia Pacific Education Review*, 13(2), 209-217.
- Mayer, J. D. & Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence? In P. Salovey & D. Sluyter (Eds.), *Emotional development and emotional intelligence: Educational implications* (pp. 3-34). New York, NY: Basic Books.
- Mayer, J. D., Caruso, D. R., & Salovey, P. (1999). Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence. *Intelligence*, 27, 267-298.

- Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2000). Models of emotional intelligence. In R. J. Sternberg (Ed.), *Handbook of intelligence* (pp. 396-420). New York: Cambridge University Press.
- Meniado, J. C. (2021). Organizational Citizenship Behavior and Emotional Intelligence of EFL Teachers in Saudi Arabia: Implications to Teaching Performance and Institutional Effectiveness. *Arab World English Journal (AWEJ)*, 11(4), 3-14.
- Morris, C. (2010). *Emotionally competent caregiving: Relations among teacher-child interaction patterns, teacher's beliefs about emotions, and children's emotional competence* (Unpublished doctoral dissertation). George Mason University.
- Pool, C. R. (1997). Up with emotional health. *Educational leadership*, 54(8), 12-14.
- Sağlam, H. İ. (2011). Öğretmen adaylarının etkili vatandaşlık yeterlik düzeyleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 39-50.
- Salovey, P., Brackett, M. A., & Mayer, J. (2004). *Emotional intelligence; Key readings in the Mayer and Salovey model*. Port Chester, NY: Dude Press.
- Turnipseed, D. L. & Vandewaa, E. A. (2012). Relationship between emotional intelligence and organizational citizenship behavior. *Psychological reports*, 110(3), 899-914.
- Voronov, M. & Weber, K. (2016). The heart of institutions: Emotional competence and institutional actorhood. *Academy of Management Review*, 41(3), 456-478.
- Yaghoubi, E., Mashinchi, S. A., & Hadi, A. (2011). An analysis of correlation between organizational citizenship behavior (OCB) and emotional intelligence (EI). *Modern Applied Science*, 5(2), 119-123.

EXTENDED SUMMARY

People who have high emotional intelligence, have lots of social advantages. They know how to understand their own feelings and to regulate the intensity of these feelings. They accept their faults. They know their strong and weak aspects. They compensate their weaknesses. Emotional intelligence also improves social relations. People who have high emotional intelligence are expected to be good citizens. Because, active participation requires emotional intelligence. Emotional intelligence is one of the basic skills of citizenship.

There is no adequate research in the literature regarding the effects of emotional intelligence, that affects citizenship behaviors and citizenship education with its many dimensions, on effective citizenship. Especially, studies examining the situations of teachers whose thoughts and approaches affect the implementation of educational programs in the classroom and pre-service teachers who will train future generations are insufficient. The aim of this study is to determine the association between emotional intelligence and effective citizenship proficiency for preservice primary teachers.

This study is conducted as a survey. A total of 63 preservice teachers, 42 women and 21 men, participated in this research which used the relational screening model. As data collection measures, the Emotional Intelligence and the Effective Citizenship Proficiency scales were used. The Emotional Intelligence Scale is a 20-item, Likert-type scale developed by Hyuneung Lee and Yungjung Kwak and adapted to Turkish by Şehri Nur Kayıhan and Serhat Arslan. It comprises the subdimensions of emotional recognition, emotional facilitation and emotional regulation. The Effective Citizenship Proficiency Scale is a Likert-type scale with 23 items developed by Halil İbrahim Sağlam and consists of two sub dimensions of citizenship values and citizenship information skills. In the first stage of the study, descriptive statistics values of the scales were found. Pearson product moment correlation technique was used to answer the main question of the research and to determine the relationship between continuous variables. Simple linear regression and multiple linear regression analysis were performed using the "enter" method to test the predictive purpose of the study.

The first result of this study, that aims to determine the association between emotional intelligence and effective citizenship proficiency for preservice primary teachers, is the highest level emotional intelligence in all three dimensions. This is promising for the emotional state of their future classes. This finding of the study is contradicting with the study conducted in and Ireland university. In that study preservice teachers' who are at the same level with our

participants, emotional intelligence was measured and found below average. This difference could be explained by the effects of cultural differences between the mentioned country and ours on emotional intelligence; because emotions are dispersed and reproduced as common thoughts depending on their being useful and functional according to the culture they are in. Secondly, effective citizenship proficiency of preservice teachers is measured at higher levels like their emotional intelligence. With this result, this study overlaps with some studies conducted with Turkish preservice teachers and found high level effective citizenship proficiency. The results of these studies show that pre-service teachers are aware of their responsibilities as citizens, know their rights, and are sensitive to social issues. It might also mean that education faculties in Turkey in general properly prepare future teachers in terms of effective citizenship proficiencies. The most important finding of the study is the positive significant relation between the Emotional Intelligence Scale total scores and the Effective Citizenship Proficiency Scale total scores. It seems that emotional intelligence variable is a significant predictor of the effective citizenship proficiency variable. Besides, significant positive relations were found between emotional recognition sub dimension and citizenship values total scores; emotional facilitation sub dimension and citizenship values total scores; and emotional regulation sub dimension and citizenship values total scores. This results are similar to the results of the studies that compare the emotional intelligence and citizenship with their various dimensions. One of them is the study that emphasis the necessity of effective and responsible citizens for democracy to continue its existence and to develop, and investigate the effects of emotional intelligence on civil participation of secondary school students. The findings of this study show that emotional intelligence predicts civil participation. With this aspect the findings show similarity with the relation between emotional intelligence and the citizenship values sub dimension in our study. Because the relevant factor in the Effective Citizenship Proficiency Scale there are items like 'I respect to democratic values, I am concerned with what happens around me, I respect to the rights of others, I know my responsibilities and carry their weights, I know how to decide in an issue. Also this study reached similar results to the studies that found positive relations between emotional intelligence and organizational citizenship.

This study shows that pre-service teachers' emotional intelligence and, in parallel, effective citizenship proficiency levels are at a level to raise effective citizens of the future. Emotional intelligence development activities should be included in every teaching level. In particular, teacher training institutions should include courses on the development of emotional

intelligence in their curricula. In future research, the relationships between the emotional intelligence levels and effective citizenship proficiencies of pre-service teachers studying in different departments, students and teachers studying at different levels can be examined. For effective civic participation of pre-service teachers, teachers and the public; activities and methods that address emotional intelligence levels can be discussed.